

معرفی کتاب

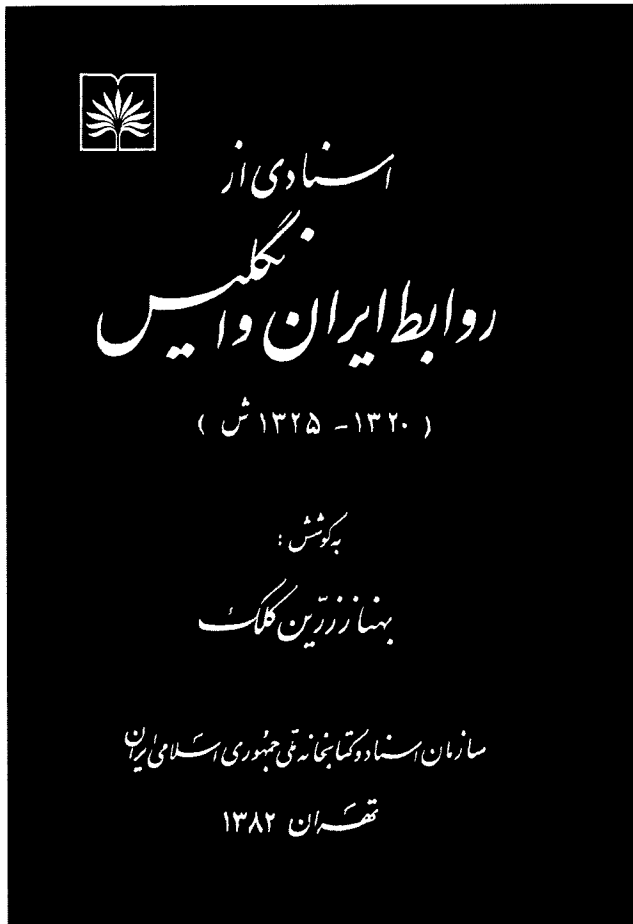
اسنادی از روابط ایران و انگلیس (۱۳۲۰ - ۱۳۲۵ ش.)،
به کوشش بهناز زرین کلک،
ناشر سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران،
تهران ۱۳۸۳، قیمت ۵۳۰۰۰ ریال در ۷۷۰ صفحه،
با پیشگفتار و مقدمه و فهرست موضوعی.

درباره روابط ایران و انگلیس در دوران جنگ جهانی دوم و بخصوص پس از شهریور ۱۳۲۰، و تبعید رضاشاه به خارج از کشور، کتابها و مقالات زیادی منتشر شده است. کتاب «اسنادی از روابط ایران و انگلیس طی سالهای ۱۳۲۰-۱۳۲۵ ش.»، یکی از همین کتابهاست که رابطه میان دو کشور را صرفاً بر پایه اسناد نمایان می کند.

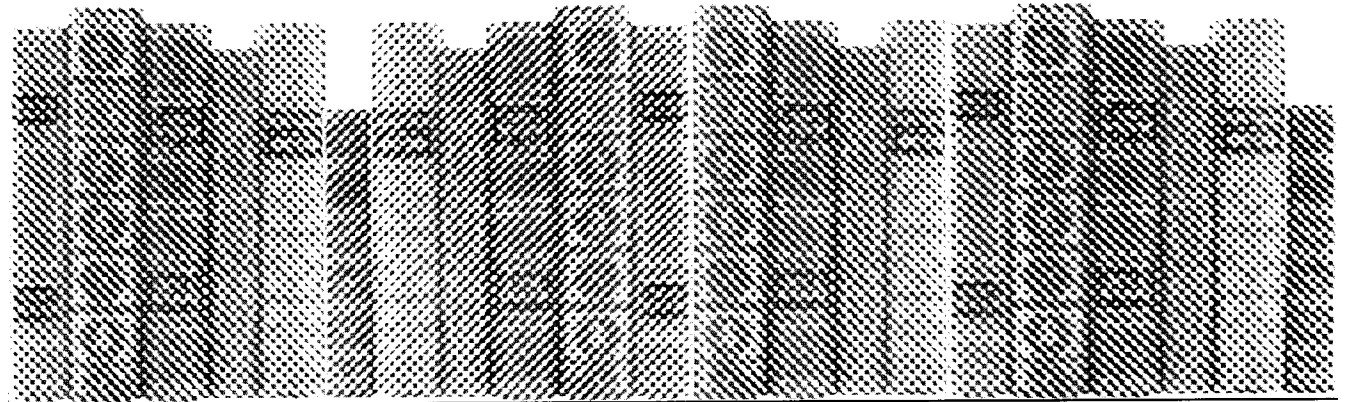
دوره پنجساله مزبور، در تاریخ معاصر ایران اهمیت ویژه ای دارد؛ چرا که نوع تازه ای از روابط خارجی ایران - در حالی که کشور در اشغال نیروهای بیگانه بود - شکل گرفت و تأثیرات عمیقی بر اوضاع داخلی کشور به لحاظ سیاسی و اقتصادی و فرهنگی برجای گذاشت و در عین حال، مشکلات زیادی برای دولت و مردم ایران فراهم ساخت که شمایی از آن در کتاب حاضر می توان دید.

کتاب، در هفت بخش به شرح زیر تدوین شده است: بخش اقتصادی، بخش نفت، بخش پست و تلگراف و تلفن، بخش فرهنگی، بخش سیاسی، بخش متفقین و بخش متفرقه.

اسناد گردآمده در این هفت بخش، تصویری از سیاست دولت انگلستان در سالهای مورد نظر نشان می دهد و نمایان می کند که چرا دولت انگلیس با رقیب و خصم خود یعنی اتحاد جماهیر شوروی در هجوم به ایران و اشغال آن، همدست و همدستان شده بود. همچنین، معلوم می شود چرا اکثر قریب به اتفاق تأسیسات و امکانات رفاهی و اقتصادی کشور از جاده ها و راه آهن تا خواربار و دارو و حتی برخی از مصالح ساختمانی - که این همه می بایست برای رفع نیاز مردم ایران مورد بهره برداری قرار می گرفت - در خدمت جنگی قرار گرفت که

ایران به عنوان کشوری مستقل، هیچ نقشی در شروع و ادامه آن نداشت و نتیجه ای هم جز قحطی و فقر و تباهی، دستاورد آن نبود.

اوضاع سیاسی اجتماعی تاریخی ایل بارزان

مؤلف: آذری پزوهش
مترجم: محمدعلی سلطانی

برای شما
اسرار بارزان - کتبه امیر ایل اردلان - ۱۳۲۵ شمسی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تهران ۱۳۸۳

کتاب اوضاع سیاسی اجتماعی تاریخی ایل بارزان: پژوهش و نگارش محمدعلی سلطانی ...
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران،
تهران ۱۳۸۳، ۶۷۷ص. مصور، نمونه اسناد.

این کتاب دارای پیشگفتار، مقدمه، رساله‌ای تحت عنوان "اسرار بارزان"، فهرست موضوعی اسناد، متن اسناد، (عکسها، نمونه اسناد و نقشه ...)، بخش معرفی برخی از رجال تاریخی و نیز فهرست اعلام می باشد.

نگارنده، در بخش مقدمه کتاب، تلاش نموده که وضعیت سیاسی، اجتماعی و... ایل بارزان را در بستر تاریخ ایلات کرد، با استناد به منابع مکتوب و اسناد مشخص نماید. کلمه "بارزان"، از نگاه احمد کسروی از دو واژه بار + زان، تشکیل یافته که "زان" جز در آخر نامهای آبادی نیامده و به آسانی می توان گفت که شکل تغییر یافته "دان" است و در فارسی هر دوی آنها کاربرد دارد، همانند: فراهان، رازان، گیلوزان، و "دان" به جای "زان"، همانند: همدان، خیادان و غیره. در نتیجه اگر بار و «به ر»، به معنای ثمر و میوه و حاصل برداشت شود، بارزان یا باردان و به رزان را می توان «جایگاه ثمر و میوه و حاصل» معنا کرد که با موقعیت باغداری آن سامان هم مطابقت دارد.

اما از لحاظ تاریخی، بارزان را محرف «برزین» می توان شمرد که در شاهنامه حکیم طوس، به اسامی برزین فراوان برمی خوریم. نام «بارزان» بصراحت نخستین بار در اثر ارزشمند «کارنامه اردشیر بابکان» آمده است: «که اردشیر به گویار کشید سپاه بزرگی به کرمان برد، به کارزار بارزان».

افضل الدین ابو حامد احمد بن حامد کرمانی در کتاب عقدالعلی... از کوهی در حد فاصل جیرفت تا حد بزم به نام «بارجان» یاد می کند که به گفته مورخان، اکثر اهالی جبال بارز گرد بوده اند و بعدها به دلیل درگیریهای قومی و سیاسی، به سایر نقاط کوچ نموده اند.

زیستگاه کنونی ایل بارزان، در شمال عراق در ناحیه اربیل قرار دارد که این سرزمین و کلاً ناحیه بین النهرین، از دیرباز در قلمرو ایران بزرگ محسوب می شده است. این سرزمین به سه قسمت: دیار ربیع، دیار مضر و دیار بکر تقسیم می شود. ایل بزرگ بارزان را، می توان به چهار تیره اصلی تقسیم کرد که هر کدام از آنان، دارای زیر منشعبات مختلفند. تیره های ایل بارزان، عبارتند از: تیره بروزی، تیره فروری، تیره دوله موری و تیره شیروانی که این تیره از تیره های معتبر ایل بارزان به شمار می رود و در ناحیه خاوری بارزان، یعنی شمال رودخانه «زاب بزرگ» زندگی می کنند.

... مورخان، معتقدند که اوج حرکات سیاسی و نظامی و آزادیخواهی ایل بارزان در ایام تصدی شیخ عبدالسلام دوم (فرزند شیخ محمد) و پدر ملا مصطفی بارزانی، صورت پذیرفت و علناً با سازماندهی نظامی در مقابل تصدی عثمانی قیام نمود. باری، پس از یک سال جنگ و گریز و اسارت، سرانجام ایل بارزان

به منظور رهایی اسرا و خاتمه سلطه نظامی عثمانی، در نبردی همه جانبه، ارتش عثمانی را به زانو در آورد و آنان را مجبور به صلح با خود نمود. بدین ترتیب، اسیران بارزانی آزاد شدند و در پیگیری این پیکار و مبارزه، بنا به تعهدی که از نیروهای عثمانی گرفته شد، تعدادی مدرسه و درمانگاه بهداشتی در مناطق کردنشین شمال عراق ساخته شد.

به هر تقدیر، این کتاب از منظر تاریخ شناختی محلی ایران و کشورهای همسایه و ایل پژوهی و کردشناسی، اهمیت خاص خود را دارد و علاوه بر مقدمه، بخش اسنادی کتاب - که مهمترین قسمت آن هم به شمار می آید - می تواند برای سندپژوهان تاریخ معاصر ایران، مورد استفاده پژوهشی و تحقیقی قرار گیرد. این اسناد دربرگیرنده تحولات سیاسی - تاریخی ایل بارزان از سالهای ۱۳۲۴ تا دهه پنجاه شمسی می باشد. به نظر نگارنده این سطور، چون محوریت اصلی کتاب مبتنی بر اسناد تاریخی است، بهتر بود که لفظ و عبارت «اسنادی از» یا «به روایت اسناد»، به نوعی در عنوان کتاب گنجانیده می شد.